

Europa se suočava sa svojom problematičnom prošlošću: Prisjećanje mračnih stranica pomoću virtualnih obilazaka

Maria Aivalioti

Tijekom 20. stoljeća europski su narodi preispitali svoje uspomene i vrijednosti, ponovno oblikujući granice svojih zemalja i jezgru svojih društava. Raspad starih režima, uspon triju dominantnih ideologija 20. stoljeća (liberalne demokracije, fašizma, komunizma), Drugi svjetski rat i njegov ishod, Hladni rat, preoblikovanje dogmi i društava, brisanje povijesti ili njena rekonstrukcija¹ – to su okolnosti u kojima su europske zemlje oblikovale svoju sadašnjost i budućnost, nastojeći marginalizirati ili čak u potpunosti izbrisati stranice svoje mračne prošlosti. No, potreba za zajedničkim europskim identitetom, koji je postao ključno pitanje nakon pada Berlinskog zida i komunističkih država istočne Europe², oživila je nužnost sjećanja na odluke, postupke i mentalne napore naših predaka s ciljem jačanja društvenog pamćenja i vrijednosti zajednice.

Istraživački projekt „RePast – Revisiting the Past, Anticipating the Future“ (Osvrt na prošlost, u iščekivanju budućnosti), financiran iz programa Europske unije Obzor 2020, ima za cilj proučiti, evaluirati i shvatiti podrijetlo i ishod problematične prošlosti europskih zemalja, kao i razdoblje koje je nastupilo nakon toga, te naposljetku svoje zaključke predstaviti znanstvenoj zajednici, sveučilištima i obrazovnim institucijama. Projektni konzorcij, koji se sastoji od devet sveučilišta, neprofitne organizacije i dva predstavnika grupe mala i srednja poduzeća iz dvanaest europskih zemalja, detaljno je analizirao skrivene ili čak nikad ispričane trenutke iz povijesti osam zemalja (Cipra,

Bosne i Hercegovine, Irske, Njemačke, Španjolske, Kosova, Poljske, Grčke) i na koji se način društva tih zemalja danas suočavaju s mračnim stranicama svoje prošlosti kako bi educirali buduće generacije, trasirali put lišen diskriminacije, i oblikovali čvrst identitet kao osnovu zajedničkog europskog identiteta. U okviru projekta istraženo je i predstavljeno šest povijesnih događaja, navode istraživači RePast u rezultatima projekta. Kolonijalizam, holokaust, Drugi svjetski rat i njegove posljedice, komunistički režimi, europska autoritarna prošlost i međuetnički sukobi bili su glavne teme, a cilj je bio proučiti jednu od navedenih tema na primjeru barem dviju od osam studijom obuhvaćenih zemalja.

Potreba za očuvanjem i prenošenjem sjećanja na buduće generacije, koja je bila srž programa RePast, rezultirala je stvaranjem virtualnih obilazaka, svrha kojih je bila javno prezentirati jedno od ranije navedenih povijesnih razdoblja u odnosu na ciljeve projekta i posebno na ciljeve rezultata D2.1 (Izvrješće o povijesnim događajima iz problematične prošlosti svake zemlje za daljnju analizu). Clio Muse Tours, nagrađivano *start-up* poduzeće sa sjedištem u Grčkoj i jedan od partnera projekta, osmislio je osam virtualnih obilazaka. Vizija Clio Muse Toursa je promicanje međunarodne kulturne baštine pomoću modernih tehnoloških alata. Ova je vizija do sada ostvarena uspostavom više od 450 samovođenih audio obilazaka u preko 35 zemalja u suradnji s muzejima, kulturnim organizacijama i turističkim vodičima. U okviru projekta RePast predloženo je stvaranje virtualnih obilazaka s obzirom da se virtualni

obilasci ne smatraju samo alternativnim načinom turizma i posjećivanja lokaliteta, muzeja i galerija, koji se snažno razvio tijekom pandemije COVID-19³, već i rješenjem koje kulturnu baštinu čini dostupnom svima.

Nakon istraživanja i pregleda povijesnih događaja te suradnje s partnerima pri odabiru teme obilaska, Clio Muse Tours osmislio je sljedećih osam virtualnih obilazaka u jednom gradu za svaku od osam studijom obuhvaćenih zemalja:

- ♦ Solun (Grčka): <https://create.cliomuseapp.com/tourExperience/394/2/jewish-heritage-past-and-present>,
- ♦ Nikozija (Cipar): <https://create.cliomuseapp.com/tourExperience/388/2/nicosia-the-worlds-last-divided-capital>,
- ♦ Madrid (Španjolska): <https://create.cliomuseapp.com/tourExperience/398/2/women-before-and-after-civil-war>,
- ♦ Varšava (Poljska): <https://create.cliomuseapp.com/tourExperience/397/2/the-memory-of-the-warsaw-ghetto>,
- ♦ Sarajevo (Bosna i Hercegovina): <https://create.cliomuseapp.com/tourExperience/386/2/sarajevo-humanity-during-the-siege>,
- ♦ Berlin (Njemačka): <https://create.cliomuseapp.com/tourExperience/393/2/daily-life-in-divided-berlin>,
- ♦ Dublin (Irska): <https://create.cliomuseapp.com/tourExperience/395/2/the-rising-and-the-war-for-independence>,

1 Mark Mazower, *Dark Continent. Europe's Twentieth Century*, Penguin, UK, 2018.

2 Julia Löfvenberg, *Constructing European Identity. The Construction of the European Identity from 1989 to 2018 by the Presidents of the European Commission*, MA of Arts in European Studies, Centre for Languages and Literature, Lund University, 2020, pp.17-20

3 J. Zhuand M. Cheng, The Rise of a New Form of Virtual Tour: Airbnb Peer-To-Peer Online Experience, *Curr. Issues Tour.*, vol. 0, no. 0, pp. 1-6, Dec. 2021

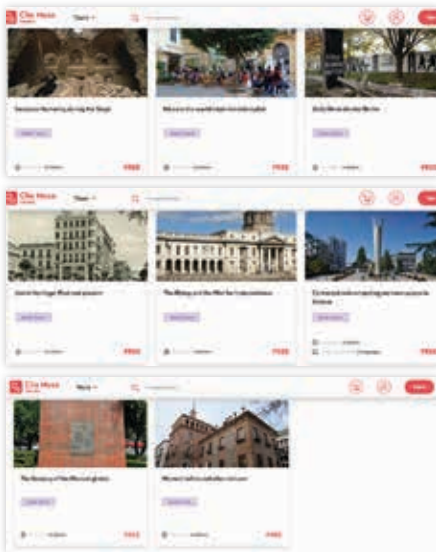
INFO

Mrežna stranica projekta RePast: <https://www.repast.eu/>

Mrežna stranica Clio Muse Toursa: <https://cliomusetours.com/>

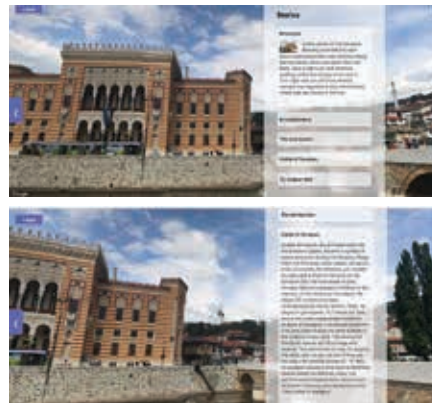
Troubled pasts, and their implication for European integration: <https://ec.europa.eu/research-and-innovation/en/projects/success-stories>

- ◆ Priština (Kosovo): <https://create.cliomuseapp.com/tourExperience/396/2/contested-and-competing-memory-spaces-in-kosovo>.

Tematika virtualnih obilazaka odgovara povijesnim razdobljima koja su bila istraživana u okviru programa RePast, i o kojima je cilj programa bio povesti raspravu. Svaki je obilazak prvo bio napisan na engleskom jeziku, a zatim preveden na službeni jezik (ili jezike) zemlje na koju se odnosi. Sadržaj obilazaka temelji se na opsežnom istraživanju i pregledu širokog spektra akreditiranih bibliografskih izvora kao što su pravni državni dokumenti i izvješća, arhivi, eseji, članci, knjige, zbornici s konferencija, usmena svjedočanstva i intervjui. Istraživanje je proveo Odjel za sadržaj obilazaka Clio Muse Toursa (Maria Aivalioti i Christina Ntaltagianni) u suradnji s partnerima programa RePast koji su imali savjetodavnu ulogu. Značajnu je ulogu odigralo iskustvo Clio Muse Toursa u osmišljavanju i razvoju samovođenih audio obilazaka, budući da su izgled i smjer-

nice obilazaka osmišljeni na osnovi samovođenih obilazaka koji su već bili predstavljani i distribuirani na web-stranici i aplikaciji Clio Muse Toursa. Clio Muse Tours koristi Google Street View kako bi prikazao lokaciju svake znamenitosti i njenu okolinu u prikazu od 360 stupnjeva. Svi se obilasci sastoje od 10 stanica koje predstavljaju 10 znamenitosti/lokaliteta grada u kojem su se zbili događaji obuhvaćani temom obilaska. Uz to, naracija je na svakoj stanici podijeljena na četiri priče (prva priča uključuje upute koje pomažu posjetitelju doći do stanice) koje imaju različite naslove i teme relevantne za tu stranicu.

Antropocentričan pristup naraciji uveden je kako bi se ona razlikovala od pukog opisivanja događaja. Iz tog se razloga priče stanica ne odnose tek na stanicu samu po sebi, već i na povijest naroda te svakodnevni i kulturni život dotičnog razdoblja, čime se nastoji istaknuti kako su te događaje doživjele zajednice obiju sukobljenih strana. Konačno, na kraju svake stanice implementiran je kratki edukativni kviz kako bi se posjetitelje zainteresiralo za temu, posebno djecu, budući da je projekt RePast imao za cilj upotrijebiti virtualne obilaske i druge vrste tehnoloških rješenja (virtualne igre) u svrhu poduke učenika srednjih škola i kao moguće

turističke vodiče⁴. Za razvoj i integraciju edukativnog kviza bili su zaduženi članovi IT odjela Clio Muse Toursa, Fotis Kondylis i Maria Kondylis.

Čak 545 učenika osnovnih i srednjih škola i studenata iz četiri države koje su sudjelovale u projektu RePast (Cipar, Njemačka, Bosna i Hercegovina, Kosovo) odradili su virtualni obilazak glavnog grada svoje zemlje. Procijenili su sadržaj obilaska i vlastito iskustvo u odnosu na prethodno znanje i svoje podrijetlo, nakon čega su odgovorili na upitnik, budući da je cilj bio ispitati interakciju učenika i studenata s virtualnim obilascima, njihovo poimanje problematične prošlosti vlastitih zemalja te može li se ova tehnologija doista primijeniti u obrazovne svrhe. Također, u suradnji s Europskom federacijom udruženja turističkih vodiča (FEG), Clio Muse Tours organizirao je i proveo 30 seminara o vođenim obilascima posvećenim mračnom turizmu tijekom kojih su profesionalni turistički vodiči diljem Europe obučeni o problematičnoj prošlosti europskih zemalja, pri čemu je osam virtualnih obilazaka projekta RePast pružalo edukativnu potporu.

Virtualni obilasci projekta RePast objavljeni su na web-stranici Clio Muse Toursa u rujnu 2020. godine. Prema dosadašnjim podacima, ove je virtualne obilaske već odradilo 57.612 ljudi. Obilasci su otvorenog pristupa i stoga dostupni svima. Europska komisija smatra projekt RePast velikim uspjehom, a Clio Muse Tours je počašćen što je u njemu sudjelovao. ■

4 Nicolaidou, I., Zupančič, R., Fiedler, A., Andresen, K., Hoxha, A., Ntaltagianni, C., Aivalioti, M., Kasapovic, M., & Milioni, D. (2022). Virtual Tours as Emerging Technologies to Engage Children and Youth with their Country's Historical Conflicts. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (IJET)*, 17(21), pp. 164–183. <https://doi.org/10.3991/ijet.v17i21.32853>